

Historisch redeneren

---

in onderzoekende geschiedenislessen

Jaar 2 Bijeenkomst 6

Wat gaan we doen?

Onderzoekende
werkvormen met
historische bronnen

Klassengesprek/
nabespreking van
onderzoekende
geschiedenisles

Overdracht aan
collega's -
verspreiden in
school

Doelen deze bijeenkomst

---

1. Je oefent met verschillende werkvormen voor historisch redeneren bij geschiedenis en kunt dit toepassen in je onderzoekende geschiedenislessen.
2. Je inventariseert vragen, reacties en gespreksvormen die leerlingen aanzetten tot het argumenteren vanuit bronnen en het historisch redeneren.
3. We bekijken en inventariseren gezamenlijk wat nodig is om het geleerde in de werkplaats bij collega's onder de aandacht te krijgen.

Onderzoekende werkvormen waarin leerlingen historisch redeneren

---

- Oorzaken & gevolgen
- Overeenkomsten & verschillen
- Continuïteit & verandering
- Multiperspectivisch kijken
- Bronnen analyseren als werkvorm (bijv. gericht op bepalen betrouwbaarheid voor een bepaalde vraag)
- Thinking skills werkvormen van 'Actief historisch denken'

Twee werkvormen

- Wie is de dief? - een oud-Egyptische detective   *Mysterie (actief historisch denken)*
- Collaboratie en verzet in WOII   *Kwadrant*

Van www.onderzoekendgeschiedenisonderwijs.nl : begin WO II, een beroemd straatje, arbeidsomstandigheden en Berlijnse muur

Wanneer/welke fase
voer je gesprek?

Hoe voer je het gesprek?
Passende vragen?

Leerlingen aanzetten
tot historisch
redeneren en
argumenteren

Hoe bereid je je voor op een
onderzoekend gesprek?

Hoe help je ze argumenten
uit bronnen te halen?

Argumenteren stimuleren in klassengesprek

- **Waarom? Doel?**
  - leren redeneren en argumenteren (tijdens onderzoek en bij conclusie)
  - taalontwikkeling (woorden van tijd, causale relaties, samengestelde zinnen, retorische taalvormen)
  - begrip en ontwikkeling onderzoekende houding

Damhuis, R., Vonk, A., Tammes, C., & Postma, G. (2013). Taal, denken en geschiedenis. Historisch redeneren met kinderen op de basisschool. *Kleio* 6.

- Taal-denkgesprekken: gesprekken waarbij leerlingen meer inzicht krijgen in het onderwerp waarover gepraat wordt.
- Bij geschiedenis: beschrijven, vergelijken en/of verklaren van historische gebeurtenissen, onderwerpen en personen.
- Actief nadenken over
  - Standpunten en argumenten uitwisselen
  - Denkstappen expliciet maken

Taal-denkgesprekken voeren

- Krachtige kwesties verzinnen en inbrengen
  - moet argumenten en redeneringen uitlokken
  - verschillende gezichtspunten, verschillende invalshoeken, verschillende oplossingen
- Denkprocessen expliciet maken en helpen maken
- Op welke momenten in de interactie geef je ruimte?
- Welke inhoudelijke denkstap kun je inbrengen?

Levstik, L. & Barton, K. (2015). *Doing history. Investigating with children in elementary and middle schools*. New York: Routledge.

- Modellen en gedurende het modellen vragen stellen → probing questions
Wat doe ik nu precies? Wat zal ik als volgende doen? Hoe zouden jullie verder gaan?

Historische vragen van groot belang:

- Zelf historische vragen stellen.
- Samen met leerlingen historische vragen formuleren (samen nadenken en bouwen)
- Leerlingen gaan zelf in eigen groep historische vragen formuleren (evt vragenmachientje).

- Gebruik van werkblad om proces te begeleiden, bijv. een diagram of mindmap
→ gebruik bij nabespreking. Door ondersteuning uit hun eerdere onderzoek komen leerlingen makkelijker tot onderbouwde conclusies.

→ Kan ook bij tussenbesprekingen waarbij leerlingen hun werkblad steeds verder aanvullen.

- Transfer-vragen gericht op verbreding en verdieping.
- Kritische feedback op hun eigen stappen, werkwijze en uitvoering van het onderzoek → metacognitieve vragen

Mercer, N., Wegerif, R., & Dawes, L. (1999). Children's talk and the development of reasoning in the classroom. *British Educational Research Journal* 25(1).

- Explorerend gesprek: kritisch en constructief uitwisselen van ideeën
  - delen van relevante informatie (Ik denk.... Omdat.... Want.....)
  - alternatieven worden besproken (Het kan ook dat... Als....)
  - groep bereikt overeenkomst (Ben je het er mee eens dat... Zullen we zeggen dat...)

Positief effect op probleemoplossend vermogen in de groep

Positief effect op redeneervaardigheden van individuele leerlingen

Positief effect op sociale interactie in de groep

A photograph of a wooden desk with a chalkboard. The word "BREAK" is written in white chalk on the blackboard. To the left of the chalkboard is a red notebook with a decorative gold border and a silver pen. In the bottom left corner, a pair of glasses is visible. A piece of white chalk lies on the desk near the bottom center.

BREAK

Wat neem je hieruit mee voor jullie ontwerp?

---

1. Keuze vorm van Onderzoekend leren
2. Keuze start met historische bron: welke bron en wat laat je leerlingen er bij de verwondering mee doen?
3. Welke historische redeneervaardigheid staat centraal in je onderzoekende les?
4. Hoe laat je leerlingen onderzoeken en welke bronnen bied je?
5. Hoe geef je de afronding van het onderzoek vorm?

Als je een nieuwe les gaat ontwerpen

- Wat weten kinderen hier (waarschijnlijk) al van?
- Welke doelen wil je behalen?
- Welke historische redeneervaardigheid denk je aan/wil je oefenen?
- Welke inspirerende bronnen zou je kunnen gebruiken?
- Welke onderzoeksvraag/vragen zouden centraal kunnen staan?

Collega's inspireren en historisch redeneren inbedden in school

---

- Wat hebben we gedaan?
- Wat hebben we gemaakt?
- Wat kunnen we nog maken of zouden we moeten maken?

Zijn er vragen?

Reflectie op de
bijeenkomst

Wat heb je nog nodig aan
theorie of praktijk?

Inventarisatie thema's
volgende bijeenkomst

Differentiatie in OL
geschiedenislessen
Aantal filmpjes bekijken